

Iskaja vsak četrtak
in valja s poštno
trod in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Staročina se pošilja
upravnštvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 6. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. šol-
stvenega društva do-
birajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pozornost! List dobaj
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Prekopati se ne vra-
tajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za označila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 25 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inzerati se sprejemajo
do sreče opoldne.

Štev. 51.

V Mariboru, dne 18. decembra 1902.

Tečaj XXXVI.

„Proč od Gradca!“

Ne vemo, koliko let že kličemo spodnještajerski Slovenci »Proč od Gradca!« V prijateljskih družbah, v katerih se politizira, na političnih zborovanjih, v spodnještajerskih slovenskih listih, povsodi se sliši klic »Proč od Gradca!«

Kaj hočemo s tem klicem izraziti? »Štajerc« pripoveduje svojim lahkovernim čitateljem, da se hočemo ločiti popolnoma od Štajerske ter priklopiti Kranjski. Čeravno to ni res, mu vendar mnogi verjamejo. Drugi menijo, da hočemo postati popolnoma samostalni na Spodnjem Štajerskem ter docela neodvisni od Gradca; da dobimo svojega namestnika, svoj deželni zbor itd. Tudi to je krivo naziranje, a vendar se nahajajo ljudje, ki mislijo kaj takega ali jednekega.

Kdo je kriv, da so nekateri velevažni politični pojmi med spodnještajerskim ljudstvom tako nejasni? Slovenski časniki si lahko umijemo roke, ker nismo nič krivi. Nam se itak rado očita, da preveč storimo na svojo roko. Kjer so zdrave razmere v politiki, je tako očitano, da časniki postopajo samovlastno, vsega uvaževanja vredno. Pri nas pa niso zdrave razmere. Drugod delajo državni in deželni poslanci politiko, časniki pa jih podpirajo ter pridobivajo pristašev njihovim nazorom. Pri nas pa je narobe. Časniki morajo poslance večinoma le rivati in suvati naprej, da sploh kaj storijo, in da se ogrejejo za kako idejo.

Zakaj pa vlada na Spodnjem Štajerskem taka nezadovoljnost s celotno našo spodnje-

štajersko politiko? Slovenci dobro vemo, kaj nam manjka, kaj nam je treba zahtevati, a nimamo nikogar, ki bi načrtoma, z železno doslednostjo naše zahteve vsaj skušal obistiniti. Kakor ponočne lučice nad mokrotnimi travniki, prikazujejo se in izginevajo naše politične zahteve, a Slovenci stojimo naokrog s prekrižanimi rokami ter jih opazujemo. To je sicer najbolj udobna politika, a našim razmeram ni prikladna. Ako bi naši časniki čakali na poslance, da njihove misli in načrte razkladajo čitateljem, potem bi morali mnogokrat prazni iziti.

Tako je tudi s klicem »Proč od Gradca«. Naši voditelji se sploh niso ničesar storili, da se uveljavi naša zahteva »Proč od Gradca«. Še več! Niti tega niso storili, da bi dali klicu »Proč od Gradca« sploh kak konkreten izraz! Namreč, da bi rekli, mi zahtevamo na pr. ločitev deželnega šolskega sveta, ločitev kmetijske družbe in razširjanje družbenih pravic itd. Letos ob času deželnozbornih volitev se je izdal oklic na volilce. Tam se slika s svetlimi barvami vse sovraštvo Nemcev proti nam, a nazadnje, ko bi bilo treba krepko zaklicati »Proč od Gradca« ter povedati, kaj s tem klicem zahtevamo, pa hodi volivni oklic okoli te zahteve, kakor mačka okoli vroče kaše.

V zadevi »Proč od Gradca« treba je tudi med nami Slovenci večje jasnosti. Ali je ta klic samo izraz naše nevolje proti nemškemu ravnanju z nami, dobro, potem se naj to jasno pove in potem tudi poslanecem glede njihovega mirnega zadržanja nimamo ničesar očitati. Ali pa je ta klic

več, kakor izraz nevolje proti nemskim krivicam, — potem pa je treba tudi to jasno povedati pred ljudstvom, mu podati načrt za uresničenje ločitve od Gradca ter storiti vse, da se načrt tudi uresniči.

Nam pomeni »Proč od Gradca« več nego izraz nevolje. Nič ni na Sp. Štajerskem bolj potrebno nego narodnostni mir. Tega pa ne bomo dosegli, dokler ne postanemo na Spodnjem Štajerskem sami svoji gospodarji. Kako se naj to doseže, dolžnost o tem premišljevati in za to delati imajo predvsem naši poslanci. Če pa kdo svoje dolžnosti ne pozna, treba ga je poklicati na odgovor. Nehajmo z mevžastim postopanjem, začnimo z odločno delavnostjo po premišljenem načrtu! Zadnji čas je!

Kar smo zapisali, — med nami Štajerci je treba vedno povedati, skozi kakšna očala se naj pogledajo te ali one besede — ni izraz klerikalizma, ne liberalizma, ampak izraz brezobzirne, radikalne politike. In v tej, tako se tolažimo, še dosedaj živimo [v bratski slogi. Složno torej naprej!

Državni zbor.

Dunaj, 16. decembra 1902.

Državni dohodki za l. 1903.

1. Zemljiški davek je proračunjen na 54,000,000 K; 2. Hišni davek je proračunjen na 75,206,250 K; 3. 5% davek od zneska, katerega bi imela plačevati poslopja, ki so davka prosta 6,954,000 K; 4. Dozdajšnji pri-

Listek.

Stari sodnik.

Hrvaški spisal D. Trstenjak. — Posloven. B. Flegerič.

Sedi sodnik v sodišču, pred njim je odprta knjiga, a v roki čislo. Brada mu je segala do pasa, a čurak *) oglodan. Deset let je minolo, kar se nikdo ni tožil in pred njega prišel, pa on živi tiho in mirno, moli Boga in njemu se klanja, uči se iz modrih knjig, kakor da je svetnik a ne sodnik.

Tako mi začne pripovedovati neki večer stari Bošnjak Kerim, pa nadaljuje: »Kukavno (siromaško) mu je življenje, rekli bi današnji ljudje, toda pravično, mirno in zadovoljno. Kadar te pogleda, kakor da te greje blago solnce, a kadar ti njega gledaš, vsa se ti duša ogreje. Saj veš tudi sam, kaka je milina gledati in poslušati dobre ljudi. Solnce nagne na počitek, a sodnik iz sodišča pokupi hlebec kruha, stisne ga pod pazduho in ide domov. Prišedši pred ulična vrata, potrka in javi se sodnica, zvesta žena njegova. »Kdo je božji?«

»Jaz sem, sreča moja«, odgovori sodnik. Stara vrata se odpro, a žena ugledava

hlebec, pogleda drugo bolj živo v oči pa začne vsa v brigi: »Odkod imaš hlebec?«

»Kupil sem ga, duša moja. Tu imaš.«

»Ga nisi li vzela za mito?«

»Zaslужil sem dragost moja, zaslužil sem ga posteno!«

»Naj bo blagoslovljen! Hajdi, hajdi, drug moj, da večerjava!«

Večerjala sta suhi hlebec sladko in mirno. Tako so jima tekli mirni in srečni dnevi, toda nekoč je volk zaklal nekemu človeku vola težaka. Rekli so mu, naj toži volka, a revež hup, cup, pa pred sodnika.

»Kaj hočeš, ti črnko?« vpraša sodnik.

Človek mu je vse povedal, kako je bilo, a on napiše pismo, pokliče slugo, da je odnese v šumo, a tožitelju odgovori: »Čakaj, dete moje!«

Sluga vrže v šumo poziv in zakriči: »Šuma, pošlji volka pred sod, ker je užalil reveža!«

Vračajoč se sluga v sodišče, ogleda se, in volk ide neprestano za njim. Pride volk v sodišče, a sodnik presodi: »Pojdi, volk, s tem dobrim človekom, vzemi jarem na svoj vrat in zameni vola, katerega si zaklal.«

Volk posluša pravičnega sodnika na tem pravičnem potu, pa začne orati z volom kakor z bratom svojim. Tolika je sila v sodnijski pravdi!

Šel je Turek v Meko, v sveto mesto in na tem potu mu je pala mošnja denarja v morje. Odide v sodišče, da se toži, a sodnik zapove morju, in ono izvrže mošnjo.

Od one dobe začel se je svet tožariti. Pride človek k sodniku in ga poprosi, da mu najde izgubljeni denar, toda sodnik reče tožno:

»Ne morem ti pomoči, sinko! Imam jaz drugo ženo, katera mi govori: Sodi, ukradi in prinesi! Obsodil sem jaz po njeni pameti ter zavalil sebi in tebi kamen v torbo.«

Od one dobe niso bili obsojenci zadovoljni ni z najpravičnejšo sodbo.

Sodnik se loči od žene, skesa se zbog grehov svojih, a na smrtni postelji reče prijateljem: »Dobro delo so najlepša molitev.«

Končal pa je svoje življenje s to-le arabsko prislovico: »Bolje je en dan pravično soditi, nego šestdeset dni Boga moliti. To povejte deci svoji.«

Mihčeva tajnost.

Poslovenil Starološki.

»Tako«, je dejal župan neke male vasi občinskemu slugi, »tukaj je naznanilo. Jutri okolu petih popoldne se peljejo milostljivi škof skozi našo vas. Vse hiše morajo biti

*) Čurak — s krznom vbrobljena in podstavljena suknja.

dobninski in dohodninski davek 100.000 K; 5. Splošni pridobninski davek 35.300.000 K; 6. Pridobninski davek od krošnjarjev in potovalnih pridobnin 280.000 K; 7. Pridobninski davek od podjetij, katera morajo polagati javni račun 51.534.000 K; 8. Rentni davek 8.300.000 K; 9. Osebnih dohodninski davek 49.275.000 K; 10. Obdačenje višjih službinih plač 1.887.000 K; 11. Pristojbine od davčnih eksekucij 2.001.500 K; 12. Zamudne pristojbine 1.093.700 K; Skupaj 285.932.050 K. — Zemljiškega davka, ki znaša za Avstrijo 54.000.000 K, plača Štajerska 3.440.000 K, Spodnja Avstrija 6.550.000 K, Zgornja Avstrija 3.990.000 K, Kranjska 960.000 kron, Koroška 1.040.000 K, Solnograško (Salzburg) 520.000 K, Češka 16.590.000 K, Moravska 8.080.000 K, Šlezija 1.210.000 K, Galicija 7.880.000 K, Bukovina 775.000 kron i. t. d. — Na Štajersko pride: Hišnega razrednega in hišnega najemninskega davka 3.590.000 K, 5% davka od zneska obdačenja prostih hiš 256.000 K, pridobninskega davka 1.456.000 K, pridobninskega davka od krošnjarstva in potujoče obrti 19.000 K, obrtnega davka od podvzetij, katera morajo polagati javni račun 3.100.000 K, rentnega davka 406.000 K, osebnega dohodninskega davka 2.300.000 K, od službinih plač 58.000 K, pristojbine za davčne eksekucije 128.000 K, zamudne obresti od zaostalih davkov 36.200 kron. — Vsi direktni davki znašajo: Za Štajersko 14.789.200 K, za Spodnjo Avstrijo 103.726.000 K, za Zgornjo Avstrijo 9.586.300 K, za Solnograško 2.291.300 K, za Koroško 3.488.400 K, za Kranjsko 3.404.900 K, za Trst 5.403.200 K, za Istrijo 1.601.250 K, za Goriško 1.471.900 K, za Tirol 6.358.000 K, za Predarlberg 1.081.000 kron, za Češko 69.547.200 K, za Moravsko 25.446.000 K, za Šlezijo 6.233.100 K, za Galicijo 26.773.700 kron, za Bukovino 3.121.100 K, za Dalmacijo 1.609.600 K.

Posredni davki: Dohodki od carine so proračunjeni na 105.499.000 K; zavžitninski davek od žganja, vina, piva, mesa, sladkorja in petroleja 323.415.050 K; od soli se bo dobilo 46.092.000 K; od duhana (tobaka) 223.292.200 K; od kolekov in raznih pristojbin 146.900.000 K; od (novega) davka za železnične vožne liste 15.254.000 K; od loterije 30.041.000 kron; raznoterosti 3.078.900 K; vsi neposredni davki znašajo 788.053.150 K.

Stroški za naravnino zavžitnega davka znašajo 55.422.050 kron. Isti stroški: za pridelovanje soli 9.188.000 K; pri duhanu 49.854.000 K; pri kolekih in drugih pristojbinah 3.762.830 K; pri davku od vozninskih

kart 4.000 K; pri loteriji 18.291.000 K; pri drugih upravah 424.800 K; vsi upravni stroški pri posrednih davkih znašajo 136.966.680 K. Dohodki od posrednih davkov 788.053.150 K. Čisti preostanek 651.106.470 K.

Nujna predloga

poslanca Žičkar in tovarišev glede bede v občini Sevnica ter Dobje, politični okraj Brežice.

1. Okoli 140 posestnikov občine Sevnica so bili zelo oškodovani po uimah. V spomladi so imeli veliko škodo vsled mraza, po leti vsled toče. Pridelali so komaj eno tretjino prejšnjih let. Škoda se je uradno cenila in leži dotični akt pri c. kr. okr. glavarstvu v Brežicah. — Izdatna in nujna pomoč od države je potrebna, posebno zato, da si morejo težko oškodovani preskrbeti semena za pomladno setev. — Podpisani predloga: Visoka zbornica naj sklene: C. kr. vlada se pozivlje, da dovoli ubogim posestnikom občine Sevnica iz zaklada zoper bedo zadostno svoto za nakup živčja in semena za setev. Dunaj, dne 2. dec. 1902. — Žičkar in 20 tovarišev.

2. Prebivalci občine Dobje so bili v teku tega leta trikrat po vremenskih nezgodah hudo poškodovani.

Ze v spomladi letošnjega leta, ko je sadno drevje poganjalo mladike in razvijalo cvetje ter obetalo mnogo sadu, mu ni prizanesla uima. Vsled padlega snega, kateri je povzročil hudo zimo, so bile ugonobljene vse mladike in pokončano cvetje.

Pa ta škoda bi se še prenašala. A 22. julija je zdrobila toča vse pridelke po njivah in vinogradih ter oklestila drevje po gozdih. — Škoda se je cenila na 12.000 K. Po tej toči je bilo poškodovanih 62 kmetov, kateri imajo na svojih posestvih vknjiženih 55.760 K.

Nesreča pa je hotela, da je bilo 89 kmetov še v tretje in sicer z najhujšo uimo prizadetih. Dne 25. in 26. sept. t. l. je padla strašno huda slana, katera je vzela takorekč zadnji grizljaj kruha. Valed te slane niso mogli dozoreti poljski pridelki, ki se do tistihmal še niso pospravili. Škoda se je cenila 16.220 K. Dolgovi poškodovanih pa znašajo 81.590 K.

Valed teh poškodb mora mnogo kmetov že zdaj kupovati živeč, oziroma si ga jemati na up. Niso v stanu, plačevati davke in obresti, da ne bi delali novih dolgov. Otroci obiskujejo šolo na pol nagi, morajo trpeti lakoto cel dan, katera se jim bere na njihovih bledih licih in so zadržani v svoji rasti.

Podpisani predlagajo torej: Visoka zbornica sklene: C. kr. vlada se pozivlje, prebivalcem v občini Dobje, ki so bili po mrazu in toči poškodovani, se ima iz državnih sredstev dovoliti posebna podpora.

Na Dunaju, dne 10. dec. 1902. — Žičkar in 19 tovarišev.

Vinska klavzula

Vsem vinorejcem je znano, koliko škodo dela pri nas laško vino, katero se po tako nizki carini uvaža v naše dežele. Približuje se čas, da se ima trgovinska pogodba z Italijo zopet ponoviti. Naši vinorejci, pa tudi državni zbor, so soglasno zahtevali od vlade, naj odpove to za nas tako škodljivo in krivično pogodbo. Naša vlada je vedno molčala. Na brezštevilne interpelacije ni dal trgovinski minister baron Call nobenega odgovora. Dne 15. decembra t. l., je pa laški minister

Prinetti v državnem zboru v Rimu povedal, da mu avstrijska vlada do zdaj v tem oziru še ni nič naznanila. Trdil je, da se avstrijska vlada ne bo mogla braniti, da se še dalje uvaža laško vino v Avstriji po tej ceni, kakor do zdaj.

Zato je v seji dne 16. decembra t. l. dalmatinski poslanec Bianchini prosil zborničnega predsednika, naj opozori ministra za poljedelstvo barona Giovanellija in ministra za trgovino barona Call-a, da vendar enkrat odgovorita na brezštevilne interpelacije v tej zadevi in naj varujeta avstrijske vinorejce, zlasti one v Dalmaciji, katerih mnogi so že ugonobljeni vsled te nesrečne «vinske klavzule». Poslanci raznih strank so glasno odobrvali besede Bianchinija. Trgovinski minister Call ga je poslušal nekaj časa, potem pa odišel, kakor bi ga cela stvar prav nič ne brigala.

Vgiblje se vedno, kaj je vzrok, da naša vlada vedno molči, čeravno vinorejci glasno vpijejo. Vzrok vtegne biti ta-le: Avstro-ogerska, Nemčija in Laška so ponovile zopet poprejšnjo medsebojno zvezo. Najbrž je pa Laška zahtevala, da pristopi k tej zvezi z Avstrijo le pod tem pogojem, če sme še na dalje v Avstrijo pošiljati svoje vino, kakor ga je pošiljala do zdaj. Naša vlada je najbrž sprejela ta pogoj; a zdaj se boji, to zbornici naznaniti. A prej ali slej bomo zvedeli resnico.

Krošnjarstvo

Nova postava za krošnjarje se kuje že 14 dni — a do danes — 16. decembra — ni še končana. Krščanski socialci so jo zahtevali — v obrtnem odseku se je tudi v njihovem smislu sklenila; a v zbornici se je spremenila tako, da je danes krščansko-socialni poslanec Aksman tožil, da bojo krošnjarji imeli v prihodnje še več pravic, kakor do zdaj. Ne bo jim treba plačevati koleka za obrtne knjizice, smeli bojo svojo robo ne le samo nositi, ampak še celo voziti po svetu. Krščansko-socialna stranka je hotela krošnjarstvo skoraj čisto odpraviti, da bi si opomogli obrtniki in trgovci; doseglo se je pa nasprotno. Veliko pravic pridobijo krošnjarji osobito po prizadevanju katoliško-slovenskih poslancev iz Kranjskega. Vprašenje je se vé, bo-li gospodska zbornica pritrčila sklepom poslanske zbornice. Kis in očali se pa ne bojo več smeli prodajati po krošnjarijih.

Češko-nemška sprava

Čehi izdelujejo spravno pogodbo z Nemci, da odgovorijo na ponudbo, katero so njim Nemci poslali. V kratkem se razglasijo pogoji Čehov, pod katerimi bi se dali pomiriti.

kolikor mogoče lepo okinčane. To moraš še danes ljudem naznaniti! Tukaj imaš pismo!

Bilo je to nekega jako vročega popoldne, ko je dobil naš Miha, tako je bilo temu uboščku ime, dotični ukaz. Miha je bil strašno utrujen in zaspan, posebno zato, ker je prejšno noč malo dalje v gostilni sedel; prišel je jako zgodaj domov, namreč ob štirih zjutraj. In zdaj bi naj v tej vročini okoli letal! Ne, tako neumen Miha ni! Njegova premetena glavica že iztuhta sredstvo, kako si bo pomagal. — V bližini je stanovala ženica, katero so imenovali »Jezičljiva Jera«, in k njej se je napotil Miha.

»Jojmine, da te zopet enkrat vidim! Dober dan, Miha!« kliče mu ženica nasproti. »Pojdiva v sobo, zunaj je neznošno vroče, se bodeva kaj pogovorila! Kaj pa prineseš novega?«

»Jaz? prinesem? Novega ne prinesem nič! Pogledati sem hotel samo malo k tebi, ker sem šel slučajno mimo. Pridem ravno od župana. Prišlo je namreč neko jako važno in tajno naročilo, o katerem mi je pa strog molk zapovedan.«

»Beži no! — Kaj praviš? — Tako važno in tajno! — Kaj pa je?«

»Moram še molčati«, de odločno Miha.

»Seveda, seveda je tajno, da ne smejo drugi ljudje zvedeti, pa meni že lahko za-

upaš. Saj veš, da sva si bila vedno dobra. — Na, tu imaš kruh, odreži, kolikor se ti ljubi!«

»Hvala lepa, Jera! Vendar ne morem povedati, prevelika tajnost je.«

»No, bodi no pameten! Čakaj, prinesem ti še mošta, da se nekoliko okrepčaš!«

Kmalu je stal majhen vrč mošta pred Mihcem.

»Tedaž važno poročilo ste dobili, in tajno se mora biti«, prične ženica zopet pogovor.

»Glej, pa meni že lahko zaupaš! Saj me poznaš!«

»Naj bo, povedal ti bom, Jera, pa da ne boš o tem okoli govorila.«

»Glej ga no, jaz da bi okoli pravila! Nobena živa duša ne bo zvedla od mene! Ali sem že kedaj kako tajnost izdala?«

»No, tega ravno ne, to jaz samo tako pravim. Na, beri sama pismo!«

Jera prebere.

»Jemnasta, je li mogoče, naš milostljivi škof pridejo! To je skoro neverjetno!«

»Vse bi moralo biti jutri okinčano, pa kako naj ljudje to storiijo, ker ničesar o tem ne vedo. Kako jim pa naj jaz to povem, ker je tajnost?«

Miha shrani med tem pismo, zahvali se za kruh in mošt ter odide.

Zadaj za Jerino hišo je bil majhen gozd.

Tja se je napotil Miha ter je stegnil v senci po mahu svoje ude. V tem je opazoval Jerino koč. Kmalu je videl, de je Jera zaklenila svojo koč ter brzih korakov odšla k sosedinji in prijateljici, Kovačevi Lenki. Ko je to videl, se je sladko nasmehnil, zaprl oči ter začel dremati.

Kmalu je tudi Lenka zvedela to veliko tajnost. Jera ji je zabičevala, da pač tega ne bo nikjer pravila. Seveda se je Jera kmalu poslovala, da raznese naprej svojo tajnost. Tudi Kovačeva Lenka se je podala v vas k sosedom, da pove tajnost, katero je izvedela od Jere.

Kake pol ure je ležal Miha v senu ter smrčal, ko ga zbudi krik otrok. Vpraša jih, kaj da tukaj delajo. »Po smrečje smo prišli«, mu odgovore, »da okinčamo hiše«. Zakaj, tega jih Miha ni vprašal, saj je že tako dobro vedel. Mirno se je obrnil na drugo stran ter smrčal dalje.

Drugi dan se je peljal milostljivi škof skozi vas ter bil presenečen, tako krasno so bile hiše okinčane. Zahvalil se je županu za tako lep sprejem. Seveda je bil tudi naš Miha od župana pohvaljen, ker je ljudi tako dobro obvestil.

Če je Miha Jeri še večkrat razodel jednake tajnosti, tega nam zgodovina ne pove.